

Sosiaali- ja terveysministeriö

PL 33

00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 4.11.2013

STM 114:00/2009

Vakuutuskuntoutus VKK ry esittää lausuntonaan tapaturmavakuutuslain uudistamislunnonkseen seuraavaa:

Käsittelemme lausunnossamme muutosehdotusta vain siltä osin, kuin kyse on nykyisen tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta säädetyn lain muuttamisesta.

Lakiluonnoksen mukaan erillisestä kuntoutuslaista luovutaan ja kuntoutusta koskevat säännökset sisällytetään lain 12 lukuun. Tällä seikalla ei ole käytännön vaikutuksia, joskin tällöin säädöskäytäntö eriytyy liikennevakuutuslain kuntoutuslainsäädännöstä.

Seuraavassa huomiutamme säännöksittäin:

37 §

Lakiluonnoksessa siirrettäisiin nykyisin toimintakykykuntoutuksena korvattavat apuvälineet sairaanhoitona korvattavaksi, lisäksi säädettäisiin erikseen 94 §:ssä päivittäisissä toiminnoissa tarvittavista apuvälineistä, ja 89 §:ssä työssä tarvittavista apuvälineistä.

Apuvälineen tarve on arvioitava käyttäjälähtöisesti, oikea-aikaisesti ja yksilöllisesti. Tarpeen arvioinnissa on otettava huomioon potilaan toimintakyky, elämäntilanne ja elinympäristön apuvälineen toiminnalle asettamat vaatimukset. Tämä peruseriaate on ilmaistu myös sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta.

Luonnoksen sivulla 92 on todettu, että tapaturmavakuutuksessa lääkinnällisellä kuntoutuksella tarkoitetaan työ- toimintakykyä edistävää kuntoutusta. Tarkasti ottaen jälkimmäinen termi on lääkinnällistä kuntoutusta laajempi käsite, joka kattaa myös mm. vammaispalvelulain mukaan myönnettäviä etuuksia.

Lakiehdotus johtaisi siihen, että vakuutuslaitos korvaisi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet terveydenhuollon maksusitoumuspyynnön perusteella aina kun apuväline arvioidaan terveydenhuollon arviointiperusteiden mukaan tarpeelliseksi. Käytännössä terveydenhuollon apuvälineisiin kuuluu myös

monia päivittäisissä toiminnoissa tarvittavia apuvälineitä. Tässä mielessä lakiehdotuksessa omaksuttu apuvälineiden jaottelu voi aiheuttaa tulkintaongelmia. Apuvälineiden jaottelu tavanomaisiin ja tavanomaisen tason ylittäviin on ongelmallinen sikäli, että tämä ryhmittely ei ota huomioon sitä em. peruseriaatetta, jonka mukaan korvattavuusarviointi pitäisi perustaa yksilölliseen tarvearviointiin. Jaottelu pohjautuu ilmeisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä säädettyyn lakiin, jonka 7 §:ssä on todettu, että lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineen hankkimiseksi annettavan palvelusetelin arvon tulee olla sellainen, että sillä voi hankkia asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavan tavanomaisen apuvälineen. Nähdäksemme lakiin olisi perusteltua lisätä tavanomaisen tason ylittävän apuvälineen saantiperusteeksi myös sillä saatava muu olennainen yksilölliseen tarpeeseen vastaava hyöty työ- tai toimintakyvyn kannalta, kuin vain työkyvyn palautuminen tai henkilökohtaisen avun tarpeen olennainen vähentyminen.

Täyskustannusmaksun saantiedellytyksiä on kuvattu 40 ja 41 §:ssä. Mielestämme perusteluissa olisi aihetta kuvata tarkemmin apuvälineiden nykyistä hankinta- ja korvauskäytäntöä suhteessa näihin säännöksiin.

50 §

Matkakulujen korvaaminen: ”jos julkisen liikenteen huonon saatavuuden vuoksi esimerkiksi taksin käyttö on välttämätöntä” – entä jos ei kuntoutujalla ole ajokorttia, tulisiko perusteluissa täsmentää huonoa saatavuutta nykyisten takon ohjeiden mukaisesti? Samoin toivoisimme perusteluihin täsmennyksiä siitä, mitä liikenneolosuhteilla tarkoitetaan.

69 §

Kuntoutusajalta maksettavaa toimeentulokorvausta kutsuttaisiin kuntoutumisrahaksi. Nähdäksemme tämä nimike on vanhahtava, ja viittaa modernin kuntoutusajattelun kannalta vieraaseen passiiviseen ”kuntoutumistapahtumaan”. Ehdotammekin nimikkeen korvaamista kuntoutusrahalla, jota termiä käytetään myös muissa vakuutusjärjestelmissä. Termit tulevat joka tapauksessa sekaantumaan toisiinsa yleisessä kielenkäytössä.

89 §

Uutena säännöksenä on lakiluonnoksen 89 §:n 3 momentin 10)-kohta, jossa säädettäisiin ylimääräisten kustannusten korvaamisesta työnantajalle, kun tämä ohjaa vahingoittunutta työkokeilussa tai työhönvalmennuksessa. Ylimääräisillä kustannuksilla tarkoitettaisiin muita kuin työnantajan normaalin perehdyttämisvelvollisuuden piiriin kuuluvia kustannuksia. Korvaamisella pyrittäisiin parantamaan työnantajien halukkuutta ottaa henkilö työkokeiluun tai työhönvalmennukseen. Tällaista etuutta ei ole mm. työeläkekuntoutuksessa.

Käytännössä työpaikkakuntoutukseen kiinnostavuus työnantajan kannalta määräytyy etupäässä muiden tekijöiden perusteella, kuten työnantajan rekryointitarpeen ja – mahdollisuuksien sekä kuntoutujan työmarkkinakelpoisuuden perusteella. Joissakin tapauksissa työhönottokynnystä tällainen kannustin voi madaltaa. Toivoisimme perusteluissa tarkennettavan, mitä ”normaalilla perehdyttämisvelvollisuudella” tarkoitetaan – esimerkiksi sijoitettaessa työkokeilijaa 1 - 3 kk:n ajaksi uuden potentiaalisen työnantajan

työtehtäviin tilanne on täysin eri kuin tilanteessa, jossa pitkäaikainen työhönvalmennus todennäköisesti johtaa kuntoutujan työllistämiseen. Jos muutos toteutetaan, edellyttää se soveltamiskäytännön tarkempaa määrittelyä Takon ja kuntoutuksen korvaustoiminnan ohjeissa. Olisiko myös syytä pohtia analogiaa työolosuhteiden järjestelytukeen, jossa toisen henkilön antamaa apua voidaan korvata järjestelytukea enintään 400 €/kk enintään 18 kuukauden ajan?

Mielestämme perusteluissa olisi syytä kuvata ainakin pääpiirteittäin nykyinen elinkeinotuen soveltamiskäytäntö, jonka mukaan yritystoiminnan käynnistämiseen ja alkuvaiheeseen tarvittavasta investoinnista voidaan tukea myöntää enintään puolet, ja siitä puolet korotonta lainaa ja puolet avustusta.

92 § Kuntoutu(mi)sraha ammatillisen kuntoutuksen jälkeen

On perusteltua, että nykyinen ns. työllistymisajan korvausta koskeva oikeuskäytäntö kirjataan lakiin .

Nähdäksemme suurin epäkohta nykykäytännössä on se, että tämän korvausaiheen on katsottu johtavan siihen, ettei tällä ajalla voi samanaikaisesti järjestää aktiivisia työhönpaluun tukemiseen tähtäviä toimenpiteitä, kuten kuntoutusohjelman jälkeistä työhönvalmennusta. Viimeaikaisessa soveltamiskäytännössä kuntoutusohjelman jäkeistä työhönvalmennusta tai muita työllistymisen tukitoimenpiteitä, kuten työnhakuvaimiuksien kehittämistä, on korvattu vain kun työllistymistä haittaavat vahingosta aiheutuneet rajoitteet. Sen sijaan esimerkiksi parhaankin mahdollisen kuntoutusohjelman jälkeen heikossa työmarkkina-asemassa esim. ikänsä vuoksi oleville ei ole katsottu mahdolliseksi korvata em. työllistymisen tukitoimia.

Mielestämme ainakin perusteluissa voisi todeta, että tämän korvauksen maksaminen ei estä aktiivisten järjestäjästä ja korvaamasta työllistämistä tukevia toimenpiteitä, kuten työhönvalmennusta, niille, joiden työmarkkinakelpoisuus on alentunut.

Nykymuodossaan säännös on epäselvä sen suhteen, ulottuuko oikeus kaikkiin, jotka ovat päättäneet kuntoutusohjelman (kuten otsikossa on todettu), vaiko vain koulutusohjelman päättäneisiin (kuten varsinaisessa säännöksessä on todettu).

94 §

Nykyisessä soveltamiskäytännössä tulkintaongelmia on aiheuttanut erilaisten kiinteistönhoitovälineiden korvattavuus, etenkin kun eri vaihtoehtoja robotiruohonleikkureista alkaen tulee jatkuvasti enemmän markkinoille.

Nykyisin korvauspiirissä olevat kiinteistönhoidon apuvälineet rajataan lakiehdotuksessa korvauspiirin ulkopuolelle. Ongelmallista on, että vaikeasti vammautuneiden osalta näiden tarve on pysyvä, kun taas kodinhoidon lisäkustannuksia korvataan vain vuoden ajan vammautumisesta. Nähdäksemme olisi perusteltua säätää, että erityisistä syistä voitaisiin korvata liikkumismahdollisuuden toteuttamisen kannalta välttämättömät kiinteistönhoidon apuvälineet, käytännössä tällainen olisi esim. lumilinko lumen poistamiseksi kulkureitiltä.

Muuten viittaamme siihen, mitä edellä on todettu 37 §:n yhteydessä.

95 §

Toivoisimme selväsanaisempaa kirjausta siitä, että asunnon muutostöiden korvausarvioinnissa otetaan huomioon vahingon torjunta- ja rajoittamisperiaate.

Toivoisimme myös selkeää lakiin tai ainakin perusteluihin kirjattua kantaa siihen, sisältyykö korvattaviin asunnon muutostöihin myös autotallit, autokatokset ja esimerkiksi pyörätuolinkäyttäjän tarvitsema ylimääräinen pysäköintitila asunto-osakeyhtiön pysäköintitilasta.

Perustellusta syystä apuvälineen huolto ja korjaus - tulisiko tarkemmin todeta, milloin esimerkiksi ohjeiden vastainen käyttö tai muu huolimattomuus oikeuttaa vähentämään korvausta?

Luonnoksessa on käsitelty näkövammaisten opaskoiria, mutta ei avustajakoiria, joita periaatteessa voidaan korvata terveydenhuollon apuvälineinä. Perusteluissa viitataan Näkövammaisten keskusliittoon, mutta muitakin opaskoirakouluttajia on ollut ja saattaa tulevaisuudessa tulla, joten perusteluissa pitäisi lähteä siitä, että ylläpitosopimukset jo sisältävät koiran ruokintakulut.

135 §

Säännöksessä oleva ilmaus ”kuntoutuksen vastaanottaminen” – on vanhahtava ja nykyisen kuntoutujan aktiivisuutta korostavan kuntoutusnäkemysten vastainen. Pitäisi ennemminkin puhua velvollisuudesta aktiivisesti osallistua kuntoutukseen.

154 ja 156 §

Lakiluonnoksessa on lähdetty siitä, että vakuutustapahtumaan johtaneen törkeänkään myötävaikutuksen perusteella korvausta ei oman myötävaikutuksen perusteella vähennettäisi enempää kuin puolet päivärahan määrästä. Toisaalta kuntoutusta koskevissa säännöksissä kuntoutusrahaa ei maksettaisi lainkaan kuntoutuksen keskeytysajalta. Pidämme lakiteknisesti ja oikeusturvankin kannalta ongelmallisena, että saman lain sisällä on eritasoisia ja eri tulokseen johtavia myötävaikutussäännöksiä. Samoin 154 §:n sanamuoto, jonka epäselvyyteen olemme jo aiemmin antamassamme lausunnossa kiinnittäneet huomiota, on säilytetty muuttamattomana. Onko täällä siis tarkoitettu sanoa se muutoinkin selvä asia, että ei korvata sellaisia vahingon seurauksia, jotka eivät ole syy-yhteydessä vahinkoon, vaiko se, että korvaus voidaan keskeyttää, jos sen syynä on kuntoutujan oma moitittava menettely?

Parempi lopputulos todennäköisesti saataisiin yhdistelemällä 154 ja 156 §:t siten, että todettaisiin: ”Jos vamma tai sairaus on olennaisesti pitkittynyt tai sen tila on olennaisesti heikentynyt, tai kuntoutuksen alkaminen viivästynyt, tai kuntoutus keskeytynyt vahingoittuneen 135 §:ssä tarkoitetun laiminlyönnin johdosta, korvausta ei makseta siltä osin kuin se aiheutuu mainitusta syystä”.

Osatyökykyisten työhönpaluu

Mielestämme lakiin tulisi lisätä säännös eläkkeen lepäämäänjättämismahdollisuudesta. Työhönpaluun edistämislain mukaan työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää ja eläke jättää lepäämään vähintään kolmen kuukauden ja enintään kahden vuoden ajaksi, jos henkilön työansiot ylittävät ansaintarajat. Nähdäksemme tämän säännöksen sisällyttäminen myös LITA-järjestelmään edistäisi osatyökykyisten työllistymistä.

Työ- ja päivätoiminta

Nykyisen soveltamiskäytännön mukaan tämän kunnan järjestämisvastuulla olevan toiminnan kustannukset korvataan enintään vuoden ajalta. Toivoisimme lakiin tältä osin selkeää kannanottoa siihen, korvataanko näitä toimenpiteitä jatkossakin nykyisen käytännön mukaisesti.

Muut kuntoutuksena korvattavat toimenpiteet

Lakiluonnoksessa on poistettu nykyisen kuntoutuslain 6 ja 7 §:ien lopussa oleva säännös ”muut näihin rinnastettavat kuntoutuskustannukset”. Kuntoutuksen kehittyessä voi syntyä uusia perusteltuja nykyisin tuntemattomia kuntoutuskeinoja, joten pidämme tämän lainkohdan säilyttämistä perusteltuna.

VAKUUTUSKUNTOUTUS VKK RY

Juhani Mikkola

toimitusjohtaja